

ГОТОВИ ЗА УЧИЛИЩЕ

СКРИТИТЕ РАЗХОДИ ЗА ДЕТСКА ГРАДИНА – Родители плащат 60 милиона годишно за консумативи

Депутатите да дарят субсидията си за тоалетна хартия на предучилищните заведения в страната, предлагат родители

Евгения Волен, Тръст за Социална Алтернатива

Петрана обслужва поредния клиент в семейния магазин за хранителни стоки в центъра на София, докато обсъждаме предизвикателствата пред семейството ѝ в образоването и отглеждането на двете ѝ деца. „Да се чудиш първо кое да наместиш. Малкият ми трябва да ходи на терапия и специалисти, а откъде да ги взема тези пари, като само едната терапия е между 30 и 50 лева?“ загрижено възкликва тя. Върху хладилника виси голям

календар от 2014 година със снимка на сина ѝ. Петрана се заглежда в портрета, въздиша и продължава:

„Живеем от една криза до следващата. Затова ми е много мерак да се махнем от България. Просто защото няма смисъл. Какъв е смисълът за моето дете?“

За човек като мен, върнал се в България след двадесет години странстване по света, подобни слова са, меко казано, са натъжаваци. В представите ми Петрана трябваше да бъде пример

за човек, управляващ стабилно семейния кораб. Майка, която не просто иска, но и успява да даде от най-доброто на децата си. Всъщност когато започнах да пиша тази статия смятах, че ще представя предимно позицията и трудностите на крайно бедните семейства от провинцията. Докато подготвях материала обаче осъзнах, че засегнати от проблема с разходите за посещение на детска градина са всички родители с крехки доходи и че те са преобладаващата част от гражданите на България.

НА ФОКУС:

- Скрытите разходи за детска градина [стр.1](#)
- Доста път до детската градина [стр.6](#)
- Една спешна кампания с неуспешен край... [стр.7](#)
- Мечта за по-добър живот [стр.9](#)
- „Родителско кафене“ или как детската градина отваря врати и за родители [стр.10](#)
- Предстоящи събития [стр.11](#)
- Заедно можем повече [стр.11](#)
- Искате да помогнете? [стр.12](#)

➔ По проект „Готови за училище“ Тръст за социална алтернатива вече трета година поема таксата, медицинските изследвания и голяма част от помагалата - пособията за посещение в детска градина на деца от уязвими общности. Представете си тогава учудването ми от откритието, че родителите на включените в проекта деца продължават да докладват за разходи за посещение, и то в размер равен на поетите от нас пера. Отначало дори отказвах да повярвам, че това може да е истина.

Реших да проверя фактите. Така стигнах до онлайн анкета, в която се включиха 455 родители на деца, посещаващи или наскоро посещавали детска градина. Резултатите бяха недвусмислени: в допълнение на таксата, всяко семейство извън София заделя средно по 20 лева месечно на дете. В столицата сумата е двойна. Нещо повече - тези средностатистически данни включват и родители, които отчитат нулев допълнителен разход - тоест, сред нямащите късмет разходите са още по-високи.

Почти 40% от родителите заявяват, че допълнителните разходи ги притесняват финансово.

За сравнение, една четвърт от родителите се затрудняват от самите официални такси за посещение на детска градина.

„Разбирам го“, казва Яница, която отглежда сама шестгодишната си дъщеря. „Докато си намеря тази работа, на която съм вече почти една година, ми беше много трудно. Едвам се справях - давала съм я болна с температура на градина, защото няма кой да я гледа, а аз трябва да отида на работа.

Допълнителните разходи ми се струваха безумно високи – нямах и една излишна стотинка.“

В детската градина на Яница родителските настоятелства на отделните групи активно участват в събирането, изразходването и отчитането на допълнителните 100 лева на година, които отиват за играчки, боички и какво ли още не. Парите се събират от родител-

употреба, играчки и книжки, както и пособия за писане и рисуване. Всеки пети родител е купувал почистващ препарат за образователното заведение, а всеки десети е носил чаршафи за детето си. Каква отчетност може да съществува по отношение на дарени детски чаршафи и пластмасови чашки?

Всеки трети родител е имал „щастие“ да допринесе за

Освен таксата за посещение на детето Ви, как помагате на детската градина?

касиер и отчетът се качва в затворена група във Фейсбук. Миналата година по-заможни родители дарили средства за закупуване на шкафче за ново дете в групата.

Не навсякъде обаче съществува подобна прозрачност на харчовете и ангажираност на родителите в процеса.

Четири от всеки пет анкетирани родители додават за тоалетна хартия и мокри кърпички, като трима от тях ги доставят на ръка в градината.

В натура също така често се носят вода и чашки за еднократна

ремонт на градината. „Ремонтите си ги плащам в училище в началото на учебната година“, споделя Петрана, чиято дъщеря ще бъде шестокласничка наесен, и продължава: „И за подготвителна група си платих ремонта, и за първи клас си платих ремонта... и сега в пети клас отново - то паркета, то бюрата, пердетата, плазми... Искаш, не искаш септември месец е някакъв ад.“

В национален мащаб съвкупните разходи на родителите придобиват внушителни измерения: скромните ни изчисления на база на анкетата

показват, че **годишно родителите плащат над 60 милиона лева** за консумативи, които в много други държавни институции са заложени в организационния бюджет. В никое министерство не се изисква от служителите да си носят тоалетна хартия, а те все пак дори получават (вместо да плащат) пари, за да се намират в съответната сграда по цял ден. Не се съмнявам, че ако утре тоалетните в сградата на Народното събрание осъмнат с надпис „50 стотинки за хартия“, служителите ще излязат на протест - и с право - още същия ден.

Това естествено няма как да стане, особено имайки предвид, че в последната обществена поръчка за тоалетна хартия за Народното събрание са предвидени по 10 ролки на депутат на месец. За сравнение, бюджетите на повечето детски градини не надвишават нормата от 2 ролки на група на седмица. Сами съдете чии дупета се оказват по-ценни за държавната хазна.

Сходно на положението в детските градини е само това в училищата и в държавните болници. Онеправданите болни са поставени на колени и си носят от вкъщи каквото им се заръча. Почти всяка майка опакова за децата си тоалетна хартия и мокри кърпички за градината или за училище - ден след ден, година след година. Не сме чували за стачка на хоспитализирани или на деца. Излиза, че **колкото повече един гражданин не е в състояние да се**

самозащити и да отстои интересите си, толкова повече българската държава го товари с разходи при взаимоотношенията му с нея.

В същото време, **от националния бюджет не се отделят достатъчно средства за ранно образование**. Изчисленията за размера на брутния вътрешен продукт (БВП), разходван за ранно детско развитие (РДР), варират от 0,77% (Световна банка) до 0,88% (Евростат). Препоръката на Организацията за икономическо

на разходите за управление в системата на образованието. Така минималните увеличения, които спорадично подсигуряват ту републиканският, ту общинските бюджети, никога няма да са реалистично достатъчни, за да покрият тези присъщи разходи.

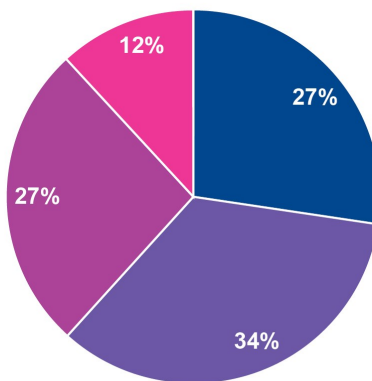
Резултатът е, че **най-бедните родители изчакват да запишат децата си чак на задължителната 5-годишна възраст**, когато в градовете местата в детските градини често са запълнени. Децата от семейства с оскъдни доходи

също така са **по-нередовни в посещенията си от средното за страната**. Яница смутена признава, че се е улавяла да изпитва облекчение, че ще спести някой лев за градина в дните, когато малката ѝ е оставала вкъщи. „Детската градина струва много пари“, според Петрана. „Едно време беше 18 лева градината, 18 лева - детските надбавки. Имаше припокриване.

Сега - 35 лева приход на 60 лева разход. Няма как да отморя. Ето, счупи ни се колата, а ние нямаме настрани пари да я сменим. Крепим ей така, на магия. Слава Богу, не умираме от глад - поне за това имаме. Етърва ми обаче казва, че ще

Затрудняват ли се финансово от допълнителните разходи за посещение?

■ Определено не ■ По-скоро не ■ По-скоро да ■ Определено да

сътрудничество и развитие е публичните разходи за РДР да бъдат поне 1% от БВП. Негласната схема „помагаме под масата“, която действа в момента, води до систематично подценяване

спре дъщеря си за една седмица, защото пълният месец детска градина ѝ е 120 лева." Това са притеснения на работещи софийски родители, а каква ли болка ще споделят семействата, живеещи на село и в малките градове, трайно безработните, болните родители и тези, чийто майчин език не е български?

Недостатъчното време, прекарано в предучилищно образование, води до пониски резултати по математика и български език на 15-годишна възраст (PISA 2012). Това е пагубно за България! До 2050 година се очаква населението да намалее с 2,2 млн. души и поради това са **необходими мерки за повишаване качеството на човешкия капитал, с които ще разполага държавата. Достъпът до качествени услуги за ранно образование за всички деца в България е ключова стъпка в тази посока.**

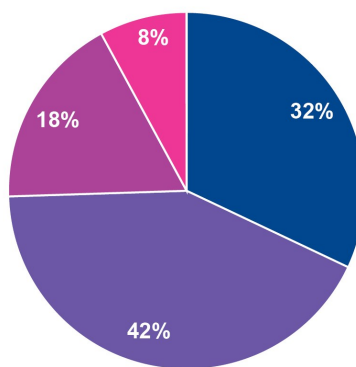
Вместо това държавата мълчаливо товари родителите с непосилни за тях разходи в този така важен за развитието на децата етап и го прави поравно, независимо от финансовите възможности на семействата. От подобна политика най-губещи са децата, които живеят в риск от бедност – тоест, почти половината деца в България.

Самите родители търсят **повече съпричастност от управляващите по отношение на разходите** за образование. За това говори фактът, че над 40% от анкетираните са посочили

държавата и общините като отговорни за поемане на допълнителните разходи за детска градина. Родителите искат премахване или намаляване на разходите за детска градина с цел да се стимулира раждаемостта и да се гарантира равен старт за деца в риск. Те препоръчват или

Затрудняват ли се финансово от таксата за посещение?

■ Определено не ■ По-скоро не ■ По-скоро да ■ Определено да

универсално премахване на финансовите бариери, или диференциран подход, при който социално и икономически уязвимите семейства да получават облекчения.

Трябва да се отчете, че немалко работещи родители изразяват съмнения, че такъв диференциран подход може да бъде приложен справедливо и без системата да се изцеежда. Например Христина, чието семейство от двама работещи и едно дете успява безпроблемно да поеме харчовите около посещението на сина им в градина, смята, че има риск масово „да се шикалкави за доказване на доходи“. Дори онези, които имат нужда от подобна подкрепа, защитават идеята за строг контрол върху посещаемостта при разделно третиране.

Други 25% пък смятат, че родителите трябва да продължат да имат финансово участие. „Тази държава е като чувал с брашно: все някой я изтупва за нещо, и все ръси, ръси, ръси“, коментира Христина и добавя: „Ангажиментът трябва да е споделен, защото няма откъде да дойдат парите“.

Нещо повече: немалко родители от София и други големи градове са съгласни таксите да бъдат вдигнати, за сметка на което всички разходи за издръжка да бъдат поети от образователната институция. „Не съм съгласна, че вдигането на таксата ще помогне по отношение на допълнителните разходи“, контрира Яница, която се притеснява, че таксите ще бъдат повишени с повече, отколкото тя плаща в момента и че това няма да прекрати практиката да се събират допълнително пари на ръка. „Всеки гледа да избяга от отговорност и в крайна сметка пак ние, родителите, трябва да се оправяме, защото става въпрос за нашите деца.“

Както става ясно, няма еднозначен път напред. Има много възможни решения на проблема. Главното е да се признае, че има проблем, че сегашната ситуация е неприемлива, че разходите трябва да бъдат „извадени наяве“ и най-малкото подложени на широка обществена дискусия. Докато това не стане, родителите в цялата страна ще продължат да се спасяват кой както може и немалко от тях ще продължат да се питат като Петрана: „Какъв е смисълът за моето дете?“

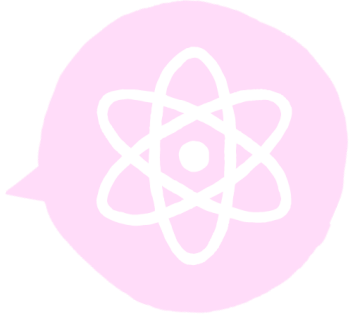

Общините да финансират и частните детски градини, за да се засили конкуренцията между тях и общинските – така ще се повиши качеството

Да се въведе ваучерен модел на финансиране, при който родителят да носи ваучера в избраната от него институция

Родителите се оказаха извор на оригинални идеи за разрешаване на проблема с допълнителните разходи. Ето някои от предложенията им:

Градините да въведат рационализации и екологично съобразни методи, като например подмяната на пластмасови чашки за вода със собствени бутилки на децата, или ползване на повече сапун и вода и по-малко мокри кърпички (което обаче изисква да се намали броя на децата в групите)

Детските надбавки да се заместят с безплатна детска градина

Депутатите да дарят субсидията си за тоалетна хартия на детските градини в страната

Резултатите са от анкета на Тръст за социална алтернатива сред 455 родители в България. Проведена през юли 2016 г.

Доста път до детската градина

„Ако си мислите, че образованието е скъпо, пробвайте с невежеството.“

Дерек Бок

Сашо Ковачев, Сдружение ЛАРГО, Кюстендил

Голяма част от ромските семейства от квартал „Изток“ в град Кюстендил не осъзнават необходимостта децата им да ходят на детска градина от най-ранна възраст. Родителите често са без образование и нямат постоянна работа. По традиция майките и бабите отглеждат малчуганите въкъщи. Така децата развиват зависимост от семейната среда, което възпрепятства социалната им адаптация. Месечната такса за посещение от 51 лева със сигурност не действа като стимул за посещение на детската градина.

Община Кюстендил направи положителни стъпки за облекчаване на достъпа до детска градина, като в края на април отмени таксите за деца, родени след 1 януари 2013 г. Разширен бе и кръгът от семейства, които могат да ползват частични или пълни намаления.

В това отношение общината се нарежда сред малка група водещи общини в намаляването на разходите за посещение на детска градина.

Въпреки това, безплатният достъп до предучилищно образование все още е условен за много от децата, чиито семейства имат най-голяма нужда от него. Главната промяна в Наредбата за местни данъци и такси гласи, че не се заплаща такса за посещение на детска градина за първите три деца в семейство, родени след 1 януари

2013 г., включително и родените от третото раждане близнаци. Изискването е да са налични следните обстоятелства – постоянен адрес и на двамата родители в община Кюстендил, и ангажираност на двамата в трудово или служебно правоотношение. В случай че някой от родителите е безработен, е необходимо той да има постоянна регистрация към Дирекция „Бюро по труда“ и същият да не е отказвал предлагана му работа. Таксата не отпада и ако майката или бащата са освобождавани от работа поради дисциплинарно нарушение.

Основен демократичен принцип при промяна на публична политика е да се изготвя анализ как тази реформа ще се отрази на всяка засегната страна, което задължително следва да включва и хора в неравностойно положение. Промяната в Наредбата за местни данъци и такси фактически поощрява безплатната детска градина само за активните семейства, които работят и имат повече възможности сами да се справят с плащането на таксите.

Действащият план на община Кюстендил за изпълнение на областната стратегия за интегриране на ромите предвижда да се улесни достъпът на деца до ранно образование, включително и чрез „преференции на таксите им за детска градина“, като мярка срещу отпадането от училище и срещу неграмотността.

В 15-хилядния квартал „Изток“ в град Кюстендил, обаче, таксите за най-уязвимите семейства остават. Това са хора в тежко положение: живеят в мизерия, неграмотни са,

не са здравно неосигурени, отпаднали от сферата на заетостта и извън фокуса на обществото. Лишени от възможност да се интегрират в социалните структури, тези семейства не могат нито да осъзнаят необходимостта на децата им да посещават детска градина, нито да се възползват от заложените в Наредбата облекчения.

Марияна Найденова, например, до скоро дори не знаеше, че съществуват подобни облекчения за децата ѝ. **„Не разбирам от такива неща. Знам, че детската градина е по-добро място от улицата, но имаме проблем с набавянето на документи и плащането на изследвания“**, признава майката на 11 деца. Семейният месечен доход е около 320 лева от социални помощи и от временната работа на съпруга ѝ Асен. Като многодетно семейство те са освободени от таксата за детска градина. Екип на сдружение ЛАРГО им съдейства за събирането на необходимите

Марияна Найденова обяснява пред Сдружение ЛАРГО защо децата ѝ не са били записани в детска градина

документи и медицински изследвания, и този месец три от децата постъпват в местната ДГ „Мечта“. Освен от неинформираност и липса на средства за изследвания, много от съседите на Марияна не могат да се възползват от общинските облекчения, тъй като жилищата им не са законни и поради това нямат постоянна адресна регистрация. Други са с отказ за работа или прекъсната регистрация в Бюрото по труда. Неграмотността също им пречи за набирането и попълването на документи. Така, кръгът се затваря и децата на тези хора са обречени на неграмотност и бедност, също като родителите си.

Предложението на сдружение ЛАРГО за безусловно безплатна детска градина може да изглежда като награда за семействата, които най-малко го заслужават, защото наглед не полагат достатъчно усилия да осигурят най-доброто за децата си. Но точно

предучилищното образование е ключът към ранния равен старт за невинните деца от социално изключените групи.

Според икономистът и нобелов лауреат Джеймс Хекман висококачественото възпитание и подготовка в ранна детска възраст е едно от малкото ефективни средства за увеличаване на социалните и икономически възможности за общности в неравностойно положение, и следователно за обществото като цяло.

Безусловната достъпност на детската градина е първа стъпка към разрушаване на омагьосания кръг на бедността, към ограмотяването и социализирането на най-бедните деца, към успешен старт в живота им.

Община Кюстендил направи важна стъпка към разширяване на достъпа до ранно образование. За по-пълно обхващане именно на

най-уязвимите деца, общинският съвет трябва да гласува промени в Наредбата за местни данъци и такси, с което да позволи записването в детска градина по алтернативен път, когато родителите не могат да представят адресна регистрация или такава към Дирекция „Бюро по труда“. Такъв способ може да бъде например издаването на становище от експертен съвет, включващ представители на агенция „Социално подпомагане“, Държавна агенция за закрила на детето, регионалното управление по образованието, детската градина, общината и родител, член на общественния съвет към градината.

Подобна мярка би поставила детето и неговите нужди вместо социалния статус на родителите в центъра на образователните и интеграционни практики на община Кюстендил. За най-бедните деца от квартал „Изток“, това доста би скъсало пътя до детската градина.

Една спешна кампания с неуспешен край... засега!

Невена Маджарова, Сдружение "Клуб на НСО - Търговище"

Във време, когато на всички обществени нива се дискутира достъпа до образование от най-ранна възраст, община Търговище прекрати една от най-добрите си практики – безплатната детска градина. Това стана факт на състоялата се на 28 юли сесия на Общинския съвет с гласовете на 23 от общо 30 общински съветници. Така от 1 август тази година семействата на 1884 деца ще трябва отново да заделят от и без това скромния си бюджет, за да осигурят на децата си правото да посещават детска градина.

„С въвеждане на такси за ползване на детски градини ще се повишат приходите в община Търговище и ще се даде възможност за по-висока издръжка "Местна дейност" в бюджетите на детските градини. От очаквания приход от такси до края на годината ще се съберат около 200 000 лв., 100 000 от които ще се изразходват за хранене на децата. С повишаване на издръжката ще се прекрати и събирането на допълнителни средства от родителите в детските градини. Връщането на такси ще доведе и до споделена отговорност от страна на родителите по отношение посещенията на децата им. Голяма част от родителите не уведомяват своевременно за отсъствия и присъствия, защото не заплащат такса.“ Така местната власт обяснява мотивите за регресивната мярка на официалната си интернет страница. ➔

➔ Събитията около приемането на това решение се развиха изключително бързо. В рамките само на един месец намерението на администрацията беше публично обявено, докладната записка с мотивите за предложението се внесе за обсъждане и се взе самото решение да се възстановят таксите. Какво се случи през този месец разбраха само хората, които следят новинарския поток в местните и социални медии.

Първи реагирахме ние, гражданските организации, като още след обявяване на общинските планове изразихме несъгласието си в медиите. Нашата позиция даде увереност и мотивация на учители и родители от малките населени места. Само за няколко дни бяха събрани 2407 подписа под протестно писмо, в което посочихме негативните последици от такова решение. Писма с аргументи против връщането на таксите изпратиха и колегите от Национална мрежа за децата и Тръст за социална алтернатива. От Клуба на НСО публикувахме отворено писмо, в което изразихме доводите си срещу приемането на това предложение и апелирахме към общинските съветници да гласуват против.¹

Не беше организирано предварително широко обществено обсъждане с участието на всички заинтересовани страни, включително родителите и учителите от малките населени места. Разходите за покриване на всички нужди за издръжка на детските градини в цялата община бяха заложили в бюджета за 2016 г. и въвеждането на такси от 1 август не е основателно. Икономическата обосновка на предложените такси не доказва в достатъчна степен необходимостта от тяхното събиране, тъй като не анализира никакви алтернативи и не отчита негативното въздействие върху записването и посещаемостта на деца от социално слаби семейства в резултат на повторното въвеждане на такси. Оценка на въздействието от националния проект на Тръст за социална алтернатива „Готови за училище“, който Клуб на НСО изпълнява на територията на област Търговище вече трета година, доказва без съмнение, че премахването на основните разходи за посещаване на детска градина (такси, изследвания, помагала) води до значителен ръст в записването (с 10%) и посещаемостта (с 18%) на децата от уязвими общности. Същото показва и опитът на община Тунджа. Там броят на записаните в детски градини деца се е увеличил с

над една трета за последните 8 години. Това е постигнато благодарение на целенасочената политика на общината за премахване на финансовите бариери за посещаване, съчетано с инвестиции в качество на образованието и отглеждането. Намалването на посещаемостта и на записванията в резултат на връщане на таксите не са отчетени в икономическата обосновка на предложението на община Търговище.

Промените отчасти целят да доведат до повишена ангажираност от страна на родителите, но няма доказателства, че заплащането ще направи бедните родители по-отговорни (вместо да доведе до намаляване на записването, например). Няма индикатори, които да доказват бъдещи евентуални промени в качеството на храната, в подобряването на материално-техническата база, както и гаранции, че ще се прекрати събирането на допълнителни средства от родителите в детските градини. Недоумение предизвиква и краткият период между оповестяването на предложението и самата сесия през летния период, когато голяма част от заинтересованите лица не са в състояние да реагират.

Въпреки многото изпратени писма и изразени позиции, машината за вземане на решения от Общинския съвет беше задвижена и предложението беше прието без оглед на изпратените до местната управа становища, които апелираха за алтернативен подход, за обществена дискусия и задълбочен анализ.

Резултатите от проучването PISA (Програма за международно оценяване на учениците) 2012 в България показват, че посещаването на най-малко двегодишна предучилищна подготовка води до повишаване на резултатите по математика на децата, които говорят друг език у дома си с 19 PISA точки, равняващи се на почти половин година училищно обучение. Приблизително 77 % от 15-годишните ученици от България, които са участвали в проучването PISA 2012, имат повече от една година предучилищна подготовка. В същото време по-малко от половината ромски деца в страната посещават детска градина.

На по-разбираем език фактите се потвърждават и от възпитателите, които непосредствено работят с деца. Ето какво казват в своето протестно писмо учителите и

¹ Можете да прочетете отвореното писмо на Клуб на НСО тук: <https://drive.google.com/file/d/0B5y5TmDvaF6mODJJEVW5KN3i3QzA/view>

родителите на деца от селата в община Търговище:

„Нека за кратко погледнем в близкото минало, когато всички роми имаха работа, бяха образовани – всички сме имали в класовете си такива съученици. Всички знаем че отговорността е приоритет на образованите! Децата на прехода останаха неграмотни, сега те са родители – безотговорни и безработни, с единствено препитание от помощи и лятото от билки. За постоянна работа – нямат образование. С решението си за връщане на таксите ще оставите и техните деца извън детската градина. А голяма част от ромите имат по две или три деца в предучилищна възраст. Родителите просто нямат възможност да поемат такъв разход. Ето още едно неграмотно и безотговорно поколение. Така се

въртим в омагьосан кръг.“

Въпреки тези аргументи решението на Общинския съвет вече е факт. Предстои промените в Наредбата за местните данъци и такси да бъдат обжалвани в съда. За нас, представителите на гражданските организации и родителите, борбата тепърва започва. Ще потърсим съдействие от всички, които вярват в каузата за достъпно ранно образование, за да убедим вземащите решения на местно и национално ниво, че инвестициите в децата днес ще се възвърнат многократно в бъдещето.

Мечта за по-добър живот

Георги Георгиев, Сдружение „Бъдеще за всички“ гр. Лом

Деветокласникът Асен от монтанското село Крива бара мечтае да стане юрист, след като завърши средното си образование в СОУ „Христо Ботев“ в Брусарци. Средният му успех за миналата учебната година е 5,61 и младежът непоколебимо вярва, че мечтата му е напълно достижима.

Тази увереност не учудва учителката му по математика Мариола Петрова. „Това дете полага неимоверни усилия да се справи не само с учебния материал, но и с трудностите, които го съпътстват“, споделя тя.

Преди две години Асен, който сега живее в приемно семейство в Брусарци, се грижел за 5-годишното си братче Герман, за 6-годишната сестричка Славка и за тежко болната си майка Виктория. Семейството е от Видин, където Асен въртял домакинството и водел малките на детска градина всяка сутрин. Затова

не винаги успявал да отиде на училище. Баща му работел в строителството по цял ден и нямало кой друг да поеме грижите за Виктория и децата. „Тази моя постъпка тогава им помогна да са по-добре подготвени за първи клас“, обяснява младежът. Асен знае от личен опит колко важно е предучилищното образование и искал да даде този старт в живота на Герман и Славка. „Всяко дете се нуждае от тази основа и има право на нея“, смята той.

Мариола Петрова разказва, че независимо от отсъствията от училище тогава, Асен се стремял винаги да има написано домашно и да седне на чина с научени уроци. „Децата, които редовно посещават училище и живеят в много по-добри условия, не се подготвяха по този начин“, добавя математичката.

Веднъж тя подарила на Асен чувал с дрехи, на които той много се зарадвал. В знак на благодарност на следващия ден младежът отишъл на училище с решени задачи от цял

раздел квадратни уравнения. Петрова била трогната от жеста на момчето, което проявило такова желание за знания. „Асен е много любознателно и ученолюбиво дете и има огромното желание да учи и да се развива занапред“, казва гордата учителка.

Не след дълго Виктория починала и трите деца се преместили при баба си в село Киселево, но грижите за тях не били по силите на възрастната жена. Асен е щастлив в приемното си семейство и се радва на успехите на първокласника Герман и второкласничката Славка. 15-годишният почитател на футбола и на Реал Мадрид споделя още, че ще направи всичко по силите си, за да осигури безгрижно детство и щастливо бъдеще на братчето и сестричето си. „Ако проект „Готови за училище“ се осъществяваше по-рано, много повече деца щяха да ходят на детска градина и да гонят мечтите си за по-добър живот“, категоричен е Асен.

„Родителско кафене“ или как детската градина отваря врати и за родители

Силвия Боянова, Център „Амалипе“,
гр. Велико Търново

Георги е първокласник от ромския квартал „Калтинец“ в Горна Оряховица. Момчето очаква с нетърпение да чуе училищния звънец и да покаже какво е научил в детската градина. За Георги и за много от живеещите в съседство негови връстници пътят към знанието обаче е минал през една специална врата.

Тригодишен, Георги бил записан в местната ДГ „Детски свят“, където бързо усвоявал учебния материал и се радвал на популярност сред връстниците си. Но няколко месеца по-късно момчето преустановило посещенията си в предучилищното заведение. Учителите и местният ромски модератор посетили дядо му Мирослав Костадинов, при когото Георги живее след раздялата на родителите си. Дядото обяснил, че мотивите му за спирането на Георги от детската градина от една страна били затрудненията при заплащане на месечната такса, а от друга – неразбирането на възрастния човек за ползата от образование в такава ранна възраст. Голяма част от семействата в квартала разказали пред педагозите, че споделят виждането на Мирослав.

Но една находчива инициатива на Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“ промени светогледа на тази общност. „Родителското кафене“ е място за срещи с родители, което цели да насърчи диалога между

детското заведение и семействата и да ги запознае с ползата от ранно образование. В неформална обстановка на кафе и сладки в двора или в някоя от залите на детската градина се събират учители и родители на деца, които ходят редовно на градина, както и онези, чиито малчугани по една или друга причина все още не я посещават. Масите са украсени с рисунки и изделия на малките възпитаници на детското заведение. Семействата, чиито деца редовно посещават градината, разказват въодушевено за ползите от нея на своите приятели и

Сесия на „Родителско кафене“

съседи. Идеята зад тази инициатива е родителите да се докоснат до атмосферата на детската градина, да разгледат помещенията за игра, учене и отдих и да видят постигнатите от децата резултати в учебния процес. Така по време на срещите семействата сами намират отговор на въпросите защо е важно децата им да бъдат част от предучилищната среда. Радка Илиева, една от майките в кафенето, споделя как: „На кафе с познати ни се случват едни от най-

приятните разговори. Тъо спокоен начин обсъждаме ежедневни теми и получаваме вдъхновение от учителите и другите родители да преодолеем нашите съпротиви. Бях чувала, че в детската градина не се грижели достатъчно за децата. Но като отидох, ме посрещнаха приветливо, разведоха ме навсякъде и видях все едни щастливи деца. Да, имах си притеснения в началото, но вече не.“

Едно такова издание на „Родителското кафене“ стана причина дядото на Георги да поднови редовните посещения на момчето в детското заведение.

„Георги и още 10 деца влязоха в детската градина благодарение на кафенето. Георги ще е сред бъдещите първокласници. Родителското кафене“ допринесе да постигнем диалог и да отворим вратите си за местните родители. То е лесен за използване метод за създаване на мрежа от конструктивни обсъждания. Организирането му е лесно, формата му е гъвкава и може да бъде използвана за постигане на различни цели“, споделя директорът на ДГ „Детски свят“ Десислава Бошнакова.

„Георги е щастлив с децата. Научи много нови неща. Ще съм спокоен за него в училище“,
усмихва се дядо Мирослав.

Предстоящи събития

28 - 29
септември
2016

НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ „РАННО ДЕТСКО РАЗВИТИЕ: НАУКА И ПРАКТИКА“

На 28 и 29 септември в София ще се състои национална конференция „Ранно детско развитие: Наука и практика“, организирана от Нов български университет с подкрепата на УНИЦЕФ България. Конференцията цели да събере учени и специалисти от различни области, работещи с деца в първите им години. Участниците ще обсъдят научноизследователските и практически аспекти на развитието в ранно детство у нас.

В една от тематичните сесии на 29 септември представители на Световната банка, на изследователския институт „Лаборатория за преодоляване на бедността“ и на Тръст за социална алтернатива ще представят опита си от осъществяването на проект „Готови за училище 2014-2015“ и резултатите от независимата оценка на въздействието му. Участниците в конференцията ще се запознаят подробно с тази уникална за България инициатива и ще могат да се включат в сесия от въпроси и отговори. Конференцията е добра възможност за ресорни заместник-кметове и директори на детски градини от включените в проект „Готови за училище“ общини да се запознаят с изследователския екип и наученото в хода на проекта.

Заявки за участие можете да изтеглите от интернет страницата на департамент „Когнитивна наука и психология“ тук: <http://www.kognitivna-nauka-i-psihologija.nbu.bg/bg/konferencii>

28 - 29
октомври
2016

„ОБРАЗОВАНИЕ 2016: ПРОМЯНА НА БЪДЕЩЕТО НА БЪЛГАРИЯ ЧРЕЗ ОБРАЗОВАНИЕ“

Конференция „Образование 2016: Промяна на бъдещето на България чрез образование“ ще се проведе на 28 и 29 октомври в София. Събитието е организирано от фондация „Заедно в час“. Фокусът на обсъждане ще е преобразуващата сила на висококачественото преподаване като най-важен фактор за предоставяне на отлично образование на всички

деца, независимо от социалноикономическия им статус.

Заедно можем повече

Екипът на инициатива „Готови за училище“ горещо благодари на служителите на **ЕКСТЕРИЪН БЪЛГАРИЯ** за направеното през август 2016 година дарение в размер на 1,080 лева. Със средствата ще бъдат закупени пособия за близо една трета от 1,200-те деца от уязвими общности, които вече трета поредна година редовно посещават детска градина. В бъдещи броеве ще публикуваме рисунки и творби от децата - благодарим от тяхно име!

Тръстът за социална алтернатива получи дарение от 13 рециклирани компютри от Райфайзенбанк, а почистването и инсталирането на OS беше предоставено от LUXIMA & Power HID. Един компютър беше отделен за ограбената детска градина в село Вълчедръм, и два - за изгорялото преди година и половина читалище „Романо Дром“ в град Добрич. За останалите 10 компютри ТСА организира конкурс между партньорите по проект „Готови за училище“. В конкурса участваха три организации, измежду които екип на Тръста избра проекта на сдружение „Знание“. Цел на проекта е уменията на 120 лица в неравностойно положение от област Ловеч да боравят с компютър и търсят информация за възможности за работа или обучения в подготовка за работа. Организацията ще получи до 2,500 лева в допълнение на компютрите за подготвителни дейности.

ГОТОВИ ЗА УЧИЛИЩЕ е инициатива на Тръст за социална алтернатива

бул. Патриарх Евтимий 64, гр. София 1000

T: 0882-453-281

E: kindergarten240@tsa-bulgaria.org

W: www.socialachievement.org

F: facebook.com/gotovizauchilishte

Материалите в бюлетина са изготвени от организациите, партниращи по проект "Готови за училище". Редактори Евгения Волен, Пепя Николаева-Бърн, Методи Кръстев.

БЛАГОДАРИМ

на

Цялостно финансиране

AMERICA FOR BULGARIA
FOUNDATION

Фондация Америка за България

Дарители

БУЛВЕСТ 2000

HEMUS Mark

Как да помогна?

Детските градини, с които работим, изпитват остра нужда от помагала, пособия и техника: **книжки за четене и рисуване, образователни игри, музикални инструменти, фотоапарати, моливчета, боички, дори цветна хартия.**

Деца от социално слаби семейства често имат нужда от нови пантофки, пижамки, обувки и палта—неща, които безработните им родители се затрудняват да им осигуряват и които понякога ги възпират да пращат децата си на градина.

Помогнете ни да напълним градините в бедните населени места с радост! **Донесете дарението си в офиса на TSA в София** и ние ще го разпределим чрез нашата партньорска мрежа до най-нуждаещите се градини и семейства!

Ако искате да се включите в съвместни дейности с градините, обърнете към редакторския екип.

Можете да направите парично дарение за "Готови за училище" на:

BGN: B607BGUS91601002307301

USD: B678BGUS91601102307300

BIC CODE: BGUSBGSF

Българо-американска кредитна банка АД, гр. София
Титуляр на сметката: Фондация „Тръст за социална алтернатива“

10 лв = комплект помагала+пособия за едно дете

25 лв = едномесечно посещение в ДГ на едно дете от бедно семейство

250 лв = целогодишно посещение на едно дете, пособия и помагала, медицински изследвания

5,000 лв = целогодишно посещение на всички деца в малка селска ДГ